

δωσι. Μὴ δυνάμενοι νὰ διουκῇσωμεν αὐτοὺς, θ' ἀναγκασθῶμεν νὰ τοὺς καταστρέψωμεν. Οὐδεμίαν ἔχω περὶ τούτου ἀμφιβολίαν· ἀνυπότακτοι πάντοτε, ἔχοντες τὴν στάσιν ἐμφωλευούσαν ἐν τῇ φλεγούσῃ αὐτῶν ψυχῇ, θὰ ἐκτραγῶσιν ἡμέραν τινὰ ἐναντίον ἡμῶν μετὰ μανίας, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἡ ὀργὴ τῶν Νουμιδῶν καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῶν Πάρθων δειχθήσονται παιδικαὶ ἰδιοτροπίαι. Τρέφουσιν ἐν τῷ σκότει ἀπονενομημένας ἐλπίδας, μωρῶς δὲ μελετῶσι τὴν καταστροφὴν ἡμῶν. Εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως, ἐφ' ὅσον ἀναμένουσι κατὰ τὰς προφητείας αὐτῶν τὸν ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἡγεμόνα, τὸν μέλλοντα νὰ ἄρξῃ τοῦ κόσμου; Ὁ λαὸς οὗτος ἀποδαίνει ἀνοικονόμητος· πρέπει νὰ ἐξοντωθῇ, πρέπει ἐκ θεμελίων νὰ καταστραφῇ ἡ Ἱερουσαλὴμ. Ἴδως καίπερ γέρον εὐτυχίσω νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ καταπέσωσι τὰ τείχη αὐτῆς, καθ' ἣν αἱ φλόγες θὰ καταφάγωσι τὰς οἰκίας αὐτῆς, καθ' ἣν οἱ κάτοικοι αὐτῆς θὰ διέλθωσιν ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ ξίφους, καθ' ἣν τέλος ἅλας σπαρῇσεται ἐπὶ τῆς θέσεως, ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ Ναός. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τέλος πάντων θὰ δικαιωθῶ.

Ὁ Λαμίας ἐπεχείρησε νὰ τρέψῃ τὴν συνδιάλεξιν ἐπὶ τὸ ἡπιώτερον

— Πόντιε, λέγει, εὐχερῶς ἐξηγῶ καὶ τὰς ἀρχαίας δυσσεσκείας σου καὶ τὰς ἀπαισίας προαισθήσεις σου. Βεβαίως ὁ τι παρετήρησας ἐν τῷ χαρακτῆρι τῶν Ἰουδαίων δὲν λογίζεται ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀλλ' ἐγώ, ὅς ἔζων ἐκ περιεργίας ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ δυνανέστρεφόντων τῷ λαῷ, ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις ἀρετὰς σκοτεινάς, αἵτινες ἀπεκρύπτοντο ἀπὸ σοῦ. Ἐγγων Ἰουδαίους πλήρεις ἡπιότητος, ὧν τὰ ἀπλᾶ ἦν καὶ ἡ πιστὴ καρδιά ἀνεμίμνησκόν με ὅτι οἱ ἡμέτεροι ποιοῦνται εἶπον περὶ τοῦ γέροντος τῆς Ἑβραίας. Σὺ αὐτός, Πόντιε, εἶδες ἐκπνέοντας ὑπὸ τὴν ράβδον τῶν στρατιωτῶν σου ἄνδρας ἀπλοῦς, οἵτινες, χωρὶς νὰ δηλώσωσι τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἐθνησκον ὑπὲρ ἀγῶνος, ὃν ἐθεώρουν δίκαιον. Τοιοῦτοι ἄνδρες δὲν εἶναι ἄξιοι τῆς περιφρονήσεως ἡμῶν. Παλὸ οὗτο, διότι ἀρμόζει νὰ κρατῇ ἐν πᾶσι τὸ μέτρον καὶ τὸ δίκαιον. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε ἠσθάνθην ζωντὰν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συμπάθειαν· αἱ Ἰουδαῖαι τοῦναντίον ἠρεσκόν μοι λίαν. Ἦμην νέος τότε, αἱ Σύραι δὲ εἶχον ἐμβάλει εἰς μεγάλην ταραχὴν τὰς αἰσθήσεις μου. Τὸ ἐρυθρὸν χεῖλος, ὁ ὑγρὸς καὶ ἐν τῇ σκιᾷ λάμπων ὀφθαλμός, τὰ παρατεταμένα αὐτῶν βλέμματα εἰσέδεδυν μέχρι μυελῶν. Ἡ σὰρξ αὐτῶν, ἐψιμυθιωμένων καὶ ἐζωγραφημένων, νάρδου καὶ μύρου ἀποπνευσσῶν, διαθρόχων δὲ ὑπὸ τῶν ἀρωμάτων, εἶχε σπανίαν τινὰ χάριν, σπάνιον θέλητρον.

Ὁ Πόντιος ἤκουσε τὰ ἐγκώμια ταῦτα ἀνυπομόνως.

— Δὲν ἦμην ἐκ τῶν κινδυνευόντων νὰ περιπέσωσιν εἰς τὰ δίκτυα τῶν Ἰσραηλιτῶν, εἶπεν· ἐπειδὴ δὲ με ἀναγκάζεις νὰ το εἶπω, οὐδέποτε ἐπεδοκίμασα τὴν ἀκράτειάν σου. Ἄν ἄλλοτε δὲν δοί ἐδὴλῶσα ἐπαρκῶς ὅτι δὲ ἐθεώρουν λίαν ἐνοχον ἐπὶ τῇ ἐν Ρώμῃ ἀποπλανήσει τῆς γυναικὸς ὑπατικοῦ τινος, τοῦτο ἐγένετο, διότι τότε ἀπέτινες σκληρῶς τὴν τιμωρίαν τοῦ σφάλματός σου. Ὁ γάμος εἶναι ἱερὸς παρὰ τοῖς πατρικίοις· εἶναι θεσμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ρώμη στηρίζεται. Ὡς πρὸς τὰς δούλας καὶ τὰς ξένας, αἱ σχέσεις, ἅς δύνανται τις νὰ συνάψῃ μετ' αὐτῶν, ἔχουσι μικρὰ ἐπακόλουθα. Ἐκεῖνο, ἐπὶ τῷ ὁποίῳ μέμφομαι σε πρὸ πάντων, Λαμία, εἶναι ὅτι δὲν ἐνυμφεύθης κατὰ τὸν νόμον καὶ δὲν παρέσχες τέκνα τῷ κράτει, ὡς ὀφείλει πᾶς χρυστὸς πολίτης νὰ πράττῃ.

Ἀλλ' ὁ τοῦ Τιβερίου ἐξόριστος δὲν ἤκουσε πλέον τοῦ γυναικοῦ δικαστοῦ. Κενώσας τὴν κύλικα αὐτοῦ τοῦ Φαλερνιανοῦ περιεχομένου αὐτῆς, προσεμερίδια πρὸς ἀόρατόν τινα εἰκόνα. Μετὰ τινα στιγμὴν σιωπῆς ἐπανέλαβε διὰ φωνῆς, ἥτις, ταπεινότητι κατ' ἀρχάς, ὑψώθη κατὰ μικρόν·

— Χορεύουσι μετὰ τοσαύτης νοηλείας αἱ γυναῖκες τῆς Συρίας! Ἐγγώρισα Ἰουδαίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐν παραπήγματι τινι ὑπὸ τὸ φῶς μικρᾶς καπνίζούσης λυχνίας, ἐπὶ τινος δὲ ἀθλίου τάπητος, ὠρχεῖτο ὑψοῦσα τοὺς βραχίονας, ὅπως κροτήσῃ τὰ κύμβαλα αὐτῆς. Κάμπτουσα τὴν ὀσφύν, κλίνουσα τὴν κεφαλὴν ὡσεὶ κατασπασμένην ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς πυκνῆς καὶ πυρρᾶς αὐτῆς κόμης, ὑγροῦς ὑπὸ τῆς ἡδυπαθείας ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ζωηρὰ ἄμα καὶ νοηλῆς, εὐλύγιστος δέ, καὶ αὐτὴν τὴν Κλεοπάτραν θὰ ἠνάγκαζε νὰ χωριάσῃ ὑπὸ ζηλοτυπίας. Ἠγάπων τοὺς βαρβάρους τούτους χορούς, τὸ ἄσμα αὐτῆς τὸ μικρὸν μὲν βραγχεῖς ἀλλ' ἐν τούτοις οὕτω θελκτικόν, τὴν τοῦ θυμιάματος ὀσμὴν

αὐτῆς, τὴν μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως κατάστασιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἐφαίνετο ζῶσα. Ἠκολούθουν αὐτῇ πανταχοῦ. Ἀνεμυγνύοντο εἰς τὸν εὐτελεῆ ὄχλον τῶν στρατιωτῶν, τῶν θαυματοποιῶν καὶ τῶν τελωνῶν, οἵτινες περιεστοίχιζον αὐτήν. Ἠμέραν τινὰ ἐξ-ηφανίσθη, οὐδ' ἐπανεῖδον αὐτὴν πλέον. Ἐζήτησα αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν ἐν ταῖς ὑπόλοιπαις στενωποῖς καὶ ἐν τοῖς καπνελείοις. Δυσχερέρστερον ἠδυνάτο τις ν' ἀποσπασθῇ αὐτῆς ἢ τοῦ ἑλληνικοῦ οἴνου. Εἶχον παρέλθει μῆνές τινες, ἀφ' ὅτου εἶχον ἀπολέσει αὐτήν, ὅτε τυχαίως ἔμαθον ὅτι εἶχε προσκολληθῇ εἰς μικρὸν τινα ὄμιλον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες ἠκολούθουν θαυματουργόν τινα νεανίαν Γαλιλαῖον. Ἰνδοὺς ἐκαλεῖτο, κατήγετο δὲ ἐκ Ναζαρέτ καὶ ἐσταυρώθη, ἀγνοῶ διὰ ποῖον ἐγκλήμα. Πόντιε, ἐνθυμεῖσθαι τὸν ἄνδρα ἐκείνον;

Ὁ Πόντιος Πιλάτος συνωφρυνθὴν καὶ ἔψαυσε τὸ μέτωπον διὰ τῆς χειρὸς, ὡς ὁ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἐρευνῶν. Εἶτα μετὰ τινων στιγμῶν σιωπῆς:

— Ἰνδοὺς; ἐξητύριδεν, Ἰνδοὺς ὁ ἐκ Ναζαρέτ; Δὲν ἐνθυμοῦμαι.

M. E. M.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΟΥ.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ “Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ” ὑπὸ Κ. ΜΕΤΑΣΑ, Βοσπορίτου.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Διάσθημος περιηγήτρια, ἡ γερμανὶς κ. Ida Pfeiffer, ἥτις ἔκαμε δις τὸν γύρον τοῦ κόσμου, ὅταν ἐξῆλθεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐξεπλάγη διὰ τὸ κάλλος τῶν γυναικείων ὀφθαλμῶν καὶ γράφει εἰς τὸ σύγγραμμά της, ὅτι οἱ ὠραιότεροι ὀφθαλμοὶ τοῦ κόσμου εὐρίσκονται εἰς τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν τῆς Μεσοποταμίας. Ἀλλ' ἡ κ. Pfeiffer ἦτο γερμανὶς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς πατρίδος της δὲν διακρίνονται, ὡς γνωρίζετε, οὔτε ἐπὶ χρώματι, οὔτε ἐπὶ ἐκφραστικότητι. Διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ βεβαιωθῶ περὶ τοῦ πράγματος καὶ νὰ ἐξακριβώσω τὴν γνώμην τῆς ἀφιλαρέσκου περιηγήτριας· ἐπειδὴ δ' εὐτυχῶς οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν κρύπτονται, ἠδυνήθην νὰ τοὺς ἴδω καλῶς καὶ ἀναγκάζομαι νὰ δικαιολογήσω τὴν Γερμανίδα ἀνομολογῶν κ' ἐγὼ ὅτι τὴν μεγαλυντέραν ποικιλίαν καὶ ὠραιότητα τῶν ὀφθαλμῶν εἶδον ἐκεῖ καὶ εἰς τὰ περὶχωρα. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποῖον ἰδίως τοὺς διακρίνει εἶναι ὑγρὸν τι ἀένναον ἐντὸς τοῦ ὀποίου, οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται οἰοεὶ πλέοντες καὶ κλαίωντες. Ἀλλὰ τὸ ἀμέσως ἐπερχόμενον μειδίαμα, τὸ ἀενάως σκεδὸν πλανώμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν, ἀντανακλᾷ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τότε, ὡς ἐν ἐμψύχῳ ἐκμαγεῖφ βλέπει τις τὸ δυσερμηνευτὸν ἐκεῖνο «δακρυδέν γελάσασα» τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἀναπλάττει τὴν πραγματικὴν ἐκφράσιν τοῦ προσώπου τῆς Ἀνδρομάχης. Ὅπως ἄλλη γλῶσσα δυσκόλως θὰ εἴπῃ τὴν λεπτεπίλεπτον ταύτην φράσιν τόσον ἐπιτυχῶς, οὕτω καὶ εἰς ἄλλον τόπον σπανίως θ' ἀπαυτήσῃ τίς τὸ πρᾶγμα ἀνταποκρινόμενον εἰς αὐτὴν πρόσωπον.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐνῶ ἐπεστάτου ἐἰς τὴν προπαρασκευὴν τῶν ἐπισκευῶν διὰ τὴν ἐκδρομὴν τῆς ἐπαύριον, με ἀγγέλλουν ὅτι ὁ ἕτερος τῶν χωροφυλάκων ἀσθενεῖ, ὅτι αἰσθάνεται ζάλην καὶ πόνον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ με παρακαλοῦν νὰ τῷ δώσω ἱατρικόν. Ἐν Ἀνατολῇ ἕκαστος περιηγητῆς ὑποχρεοῦται νὰ ἦναι καὶ ἱατρός καὶ φαρμὸν φαρμακεῖον ἢ μᾶλλον νὰ προσποιῖται ὅτι εἶναι, ἄλλως χάνει τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ κατὰ τὰ δύο τρίτα. Εἶπα νὰ με φέρουν τὸν χωροφύλακα διὰ νὰ τὸν ἴδω καὶ μετ' ὀλίγον με παρουσιάσαν αὐτὸν μόλις κρατούμενον εἰς τοὺς πόδας του καὶ ἔχοντα δεδεμένην τὴν κεφαλὴν. Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.—Τί αἰσθάνεται; μοι ἀπήντησε συγκεχυμένας τινὰς λέξεις τὰς ὁποίας κατ' ἀρχάς δὲν ἠννόησα. Ἐν τέλει ὅμως με εἶπε νὰ διατάξω

ν' ανοίξουν μίαν θιάλην ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἱατρικόν, διότι ἡσθάνετο ζάλην καὶ πόνον εἰς τὴν κεφαλὴν. Τὸν ἡρώτησα ἂν νομίζῃ ὅτι τὰ περίεξ αὐτοῦ στρέφονται, ἐπειδὴ δὲ μὲ ἠτένισε μὲ βλέμμα ἡλιθίου, ἔκαμα τὴν ἀπαιτουμένην ἔρευναν καὶ ἠννόησα ὅτι ἐπωφελήσεις τῆς ἀπουσίας ἡμῶν εἶχεν ἀνακαλύψει εἰς τὰς ἀποσκευὰς καὶ κενώσει ὁλόκληρον θιάλην **κονιάκ**, τῆς ὁποίας ὑψίστατο τ' ἀποτελέσματα· ὅτι δέ, ἐκεῖνο τὸ ἱατρικόν τὸ ὁποῖον ἐζήτει διὰ νὰ θεραπευθῇ, ἦτο δευτέρα θιάλην! Ἀναφέρω τὸ πρᾶγμα διότι ἐξεπλάγην εὐρὼν ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ χωροφύλακα ὁπαδὸν τῆς ὁμοιοπαθητικῆς μεθόδου, θέλοντα νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ γράμμα τὸ «Similia Similibus curantur».

Τὴν ἐπαύριον λίαν πρωτὶ ἐξεκινήσαμεν διὰ τὸ **Βίος Νευροῦδ**. Εἴμεθα περὶ τοὺς εἰκοδὶν ἱππεῖς. Πολλοὶ τῶν ἐν τέλει μὴ ἐπισκεψθέντες εἶδον τὸ μέρος, ἐπωφελήθησαν τῆς ἡμετέρας μεταβάσεως καὶ ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ μᾶς συνοδεύσωσιν. Ἀμα ἐξήλθον τῆς πόλεως παρουσιάζοντες ἡμῖν ἐν ἀπόπτῳ τὸ μνημεῖον ὅπερ ἐφαίνετο ὡς στύλην καπνοῦ ἀνερχομένη εἰς τὰ νέφη. Ἐν τῇ ἀπεράντῳ καὶ ὁμαλῇ πεδιάδι, τὸ **Βίος Νευροῦδ** φαίνεται ὡς πύργος τις μυθολογικὸς καὶ ἀπρόσιτος, ἐμπερικλειὼν τὸν ἐρωτόληπτον ὄρακτον τοῦ μύθου, ὅστις ἀπῆγαγεν ἐκεῖ τὴν Ὠραίαν τοῦ Ἀδούου. Ἀπέχει δώδεκα περιούσιον χιλιάμετρα ἀπὸ τῆς Χιζλε. Πρῶτος μ. Χ. ὅστις ἀνέγραψε τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἦτο ὁ Βενιαμὴν τῆς Τυδέλης, υἱὸς ραββίνου, περιηγητῆς τοῦ 11ου αἰῶνος, ὅστις ὅμως ἐδειλίασε νὰ τὸν ἐπισκεψθῇ, ἀρκεσθεὶς νὰ ἴδῃ τὸ ἐρείπιον μακρόθεν καὶ νὰ ἐκλάβῃ αὐτὸ ὡς τὸν πύργον τῆς Βαβυλῶνος περὶ τοῦ ὁποίου κάμνει λόγον ἡ ἁγία Γραφή.

Κατόπιν ὅμως αὐτοῦ ἐπεσκέψθησαν τὸ **Βίος** οἱ περιηγηταὶ Pietro della Valle κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Niebuhr καὶ ὁ Beauchamp· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δὲν ἐτόλμησαν ν' ἀνέλθωσιν ἐπ' αὐτὸ, ἠρκεσθῆσαν δὲ μόνον νὰ περιέλθωσι τὰ περίεξ ἐρείπια. Βραδύτερον ὁ Rich. ὁ Ker-Fortier, ὁ Βούκιγγαμ, ὁ Κέπελ καὶ λοιποὶ ἐπεσκέψθησαν καὶ περιέγραψαν αὐτὸ ἐν λεπτομερείᾳ. Μολονότι δὲ περὶ τῆς ιδιότητος καὶ αὐτοῦ τοῦ μνημείου διαφωνοῦσιν, οὐδεμία ὅμως ἀμφιβολία ὅτι εἶναι ἐν τῶν σπουδαιότερων μνημείων τῆς Βαβυλῶνος καὶ ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων ἐρείπιων τῆς ὑψηλίου.

Μετὰ δύο καὶ ἡμίσειας ὥρων δρόμον ἐφθάσαμεν παρὰ τὸ **Βίος**. Ἐκεῖ ἀψιπνέσαμεν. Ἐπὶ δύο σκεδὸν ὥρας ἐπεσκεπτόμεθα καὶ περιεργαζόμεθα αὐτὸ. Φαντασθῆτε ἕνα λόφον ἔχοντα περιμέτρου 2,000 περιούσιον μέτρων ἀρχόμενον ἀπὸ κλιτὴν ἐξ ἀνατολῶν, βαθμυδὸν δὲ ὑψοῦμενον καὶ καταλήγοντα εἰς ὑψηλὸν τοῖχον, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἡ ἐκ δυσμῶν κάθοδος ἀποβαίνει ἀδύνατος διότι εἶναι ἀπτότος. Ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψισταμένου τείχους τὸ ὕψος εἶναι ἐβδομήκοντα μέτρων. Εἶναι ὁπλοιστὴ, καίτοι ἐρείπιον, ὑψηλότερον ὅμως τοῦ ἄλλοτε ὀνομαστοῦ Κωδωνοστασίου τῆς Πίζης τὸ ὁποῖον ἔχει ὕψος 54 μόνον μέτρων.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι δὲ τὸ ὑψηλότερον μνημεῖον τῆς Βαβυλῶνος, κατὰ τὸν Στράβωνα, εἶχεν ὕψος ἑνὸς σταδίου, ἦτοι 185 μέτρων· καὶ τὸ μνημεῖον δ' ἐκεῖνο ἐστυλίσθη ὑπὸ τοῦ Ξέρξου καὶ κατεργμῶθη. Ἐπρόκειτο ὅθεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Βήλου, περὶ τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ ἱστορικοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἀναφέρουν μετὰ θαυμασμοῦ, τὸν ὁποῖον ὅμως ὁ Ξέρξης ἐπιστρέφον ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττημένος καὶ παρωργισμένος, κατεργμῶσεν. Ὁ δὲ Μ. Ἀλέξανδρος εὐρὼν αὐτὸν εἰς κακὴν κατάστασιν, ἐσκόπει νὰ ἐπισκευάσῃ θέτον εἰς ἐνέργειαν ἅπαντα αὐτοῦ τὸν στρατὸν ἀλλ' ἀπροσδοκίτως καὶ μοιραῖως ἀπέθανεν. Ἦτο δὲ ὁ ναὸς οὗτος «μεγέθει τε μέγιστος καὶ, ἐκ πλίνθου ὅπτης ἐν ἀσφάλτῳ ἡρμοσμένος» κατὰ τὸν Ἀρριανόν, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἐκ τῶν ἐναπομεινάντων ἐρείπιων. Κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον ὁ ναὸς οὗτος τοῦ Βαβυλωνίου Διὸς εἶχεν ἐν τῷ μέσῳ πύργον, ἔχοντα μῆκος καὶ πλάτος ἑνὸς σταδίου, ἐπὶ τοῦ πρώτου δὲ τούτου πύργου ὑπῆρχον, ὁλοὲν σμικρυνόμενοι, ἕτεροι ἐπτὰ. Ἐπὶ τοῦ ὑψηλότερου δὲ ὑπῆρχε κλίνη μεγάλη εὐ στραμμένη καὶ τράπεζα χρυσεῖ· ἀγαλμα δὲ δὲν ὑπῆρχεν εἰς τοῦτον τὸν ναόν, διότι ὑπετίθετο ὅτι αὐτὸς ὁ Βῆλος κατήρχετο, ἔτρωγε καὶ κατεκλίνετο. Καὶ ἡ περιγραφή αὕτη τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστορίας ἀπεδείχθη ἀκριβεστάτη διότι πράγματι ὡς ἐγνώσθη ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν τὸ **Ζιγουράτ** λεγόμενον τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ὁ βωμὸς ὁπλονότι αὐτῶν, ἦτο εἶδος πυραμίδος ἀκορύ-

φου, ἐχοῦσης ὅκτω ἐξωτερικὰ πατώματα εἰς τὰ ὁποῖα ἀνῆρχοντο δι' ἐξωτερικῆς κλίμακος καὶ ἐφθάνον εἰς τὸ τελευταῖον ὅπου συνήθως εὐρίσκετο τὸ ἀγαλμα τῆς Θεότητος. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη, ἡ ἀρχέγονος, ἡ ἔχουσα τὴν βάσιν εὐρυτάτην καὶ σχηματίζουσα δι' ἐξωτερικῶν πατωμάτων βαθμιαίως σμικρυνομένων, ὑψηλότεραν τῶν συνήθων οἰκοδομῶν, δίδει σαφῆς ἰδέαν τοῦ τρόπου καθ' ὃν εἶχον κτισθεῖ καὶ οἱ περιώνυμοι κρεμαστοὶ κῆποι, οἵτινες βεβαίως οὐδαμῶθεν ἐκρέμαντο, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι καθὸ ὑψηλότεροι τοῦ ἐδάφους κατὰ βαθμίδας ὁλοὲν, ὑψοῦμενας ἐκίνουν τὴν περιέργειαν τῶν θεωμένων αὐτοὺς. Πολλὰ ὑπάρχουσι τὰ διδόμενα ὅτι τὸ ἐρείπιον τοῦτο εἶναι λείψανον τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Βήλου ὅστις ἔκειτο εἰς τὸ προάστειον τὸ καλούμενον **Βόρσοιππα** ἐξ οὗ καὶ οἱ διάφοροι ἀρχαιολόγοι ἀναγράφουν ὅτι τὸ εἰς τὸ ἐρείπιον διδόμενον ὄνομα **Βίος** εἶναι ἡ ρίζα τοῦ ὀνόματος **Βόρσοιππα**. Καὶ ὅμως τοῦτο εἶναι τυχαία σύμπτωσης, διότι οἱ Ἀραβες, ὡς ἐβεβαιώθη ἐγὼ αὐτός, δὲν λέγουσι **Βίος Νευροῦδ**, ὡς γράφουν οἱ ἀρχαιολόγοι, ἀλλὰ **Bourdj Νευροῦδ**, τούτεστι **Πύργος τοῦ Νευροῦδ**, ἐπόμενοι τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Νευροῦδ ἢ Νευρὼδ υἱὸς τοῦ Χούρ, ἔγγονος τοῦ Χάμ, ἱδρυσεν τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἔκτισε τὸν Πύργον αὐτῆς. Κατὰ τοὺς Ἀραβικοὺς δὲ τῆς Μεσοποταμίας, πᾶν ἔργον τοῦ ὁποίου ἡ Ἱστορία καλύπτεται ἀπὸ σκοτὴ ἀνῆκει εἰς τὸν Νευροῦδ. Καὶ ἀπορῶ μάλιστα πῶς οὐδεὶς τῶν μέχρι τοῦδε περιηγητῶν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν λέξιν **Bourdj** ἀλλ' ὅλοι ὅσους ἀνεδίηκσα ἐγραψαν **Βίος** θεωροῦντες τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως ἐκ τῆς Βορσοίππης. Ὁ Γεδένιος πάλιν νομίζει τὴν λέξιν **Βίος** περδικῆς καταγωγῆς, οὐδαμῶς δὲ ἀραβικῆς· ἐνῶ ἡ λέξις **Bourdj** εἶναι καθαρῶς ἀραβικὴ. Τὸ τείχος τὸ ὁποῖον ὑψίσταται μέχρι τῆς σήμερον καὶ τὸ ὁποῖον στεφάνοι τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου τούτου τῶν ἐρειπίων, ἔχει ὕψος 11 ἕως 12 μέτρων καὶ μῆκος 8 καὶ ἡμίσεος μέτρων· εἶναι διεργημένον ἐν τῷ μέσῳ καὶ καθέτως, νομίζει δὲ τις ὅτι ἐκκλινεν ἐκατέρωθεν. Πολλοὶ ἀποδίδουσι τὴν κάθετον ταύτην διάρρηξιν εἰς πτώσιν κεραυνοῦ, ἀλλὰ παραδέχονται μᾶλλον τὴν γνώμην ὅτι αὕτη ὑψίσταται ἀπὸ ἐτῶν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δολονότι καθ' ἣν μεγάλῃ πυρκαϊᾷ κατέκαυσε τὸν ναόν. Τὴν δὲ μεγάλην ταύτην πυρκαϊὰν μαρτυροῦσι δύο ὑπερμεγέθεις μάζαι, εὐρίσκαμεναι ἐπὶ τοῦ ὕψους ἐκείνου καὶ ἔχουσαι μακρόθεν τὴν ἀποψὴν δύο μαύρων βράχων. Ὅταν ὅμως ἐξετάσῃ τις αὐτὰς προσεκτικῶς διαβλέπει ὅτι τὸ ἀρχέγονον αὐτῶν ὑλικὸν ἦτο πλίνθος καὶ ἀσφάλτος καὶ ὅτι δι' ἰσχυροῦ πυρὸς ὑελοποιήθησαν καὶ ὑψίστανται ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου, ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν, ἀνταναικῶσαι τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας. Οἱ Ἀραβες διατείνονται ὅτι αἱ ὑελοποιημέναι αὗται μάζαι εἶναι τὰ ἴχνη τῆς καμίνου τοῦ Ἀδραμ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁ πατριάρχης οὗτος διέλυε τὰ εἰδωλα τῶν Ἀσσυρίων. Πολλοὶ Ἀγγλοὶ περιηγηταὶ παρεδέχθησαν τὴν εἰκάσιαν ταύτην. Ὁ Niebuhr ὅμως ἐπισκεψθεὶς εἰς τὰ 1766 τὸ **Bourdj Nemroud** ἐκφέρει πρῶτος τὴν γνώμην ὅτι τὸ ἐρείπιον τοῦτο ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Βήλου μετὰ τοῦ πύργου του καὶ πράγματι πρέπει νὰ ἦναι διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων μαρτυριῶν ἡ οἰκοδομὴ καθὼς καὶ αἱ πλίνθοι τῶν θεμελίων καὶ τῆς βάσεως, διαφέρουν τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῶν πλίνθων τῆς ἁνῶ ἐπισκευῆς τὴν ὁποίαν ἐπεχειρήσαν, ὡς γνωστόν, βραδύτερον ὁ Ναβουχοδονόσορ.

Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν ὅτι ἄλλοτε ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ ναοῦ καὶ τῶν δημόσιων ἰδρυμάτων ἐγράφοντο τὰ χρονικά καὶ οἱ νόμοι τοῦ τόπου ἱερογλυφικοῖς γράμμασι. Σήμερον ὅμως ἐὰν ἐξανίστατο κανεὶς Βαβυλώνιος θὰ ἐξεπλήσσετο βλέπων τὰ κακόνηκα ὀνόματα συγχρόνων περιηγητῶν ἐγκεχαρᾶγμένα γαλλιστί, ἀγγλιστί ἢ ἀραβιστί ἐπὶ τοῦ πλαγίου μέρους τῶν πλίνθων. Αἱ δὲ πλίνθοι τοῦ τείχους καὶ τῶν ἁνῶ ἐρειπίων, ὧν τινὲς ἐγκατεσπαρμέναι κατὰ γῆς, δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, φέρουσιν ἅπασαι ἐν τῷ μέσῳ ἐπιγραφὴν, ἡ μᾶλλον τετραγωνικὴν σφραγίδα ἔχουσαν ἐξ ἑξαμυρίας σφηνοειδοῦς γραφῆς, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν φίλον μου κ. Pognon ἄλλοτε προέξενον τῆς Γαλλίας ἐν Βαγδάτῃ, ἕνα τῶν πέντε ἢ ἐξ ἄσσυριολόγων τῆς ἐποχῆς, ἀποδίδει τὴν ἐξῆς σημασίαν:

«Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος, ἀνοικοδομητῆς τῆς πυραμίδος καὶ τοῦ ναοῦ, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ναβού-πολαδσάδ, βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος, ἐγώ».

Ὁ δὲ καθηγητῆς τῆς ἀσσυριολογίας ἐν τῇ Σορβόννῃ κ. Ἰωακείμ Μενὰν ἀποδίδει τὰς λέξεις τῶν πλίνθων τούτων βαβυλωνιστί, δηλαδὴ ὅπως ὑποτίθεται ὅτι αὗται ἐπροφῆγοντο τὴν δὲ ἀνω-

τέρω φράσιν παραθέτω καὶ ἀναγινώσκω χάριν περιεργείας καὶ εἰς τὴν βαβυλωνιακὴν γλῶσσαν.

«Nabu-Kudurriussur, sar Bab-ilu, zanin Bit-saggatu au Bit zida, habal ristan sa Nabu-palussur sar Bab-ilu, ana Ku». Δὲν παραδέχθηκε μετ' ἑμοῦ ὅτι ὡς γλῶσσα εἶναι ὅπως δὴποτε εὐνχοτέρα μερικῶν ὁμιλουμένων διαλέκτων;

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Bourdj-Nemroud τὸ θέαμα εἶναι μαγευτικώτατον. Ἡ πεδιάς ἐπεκτείνεται ὁμαλὴ καὶ ἀτελεύτητος. Μακρόθεν φαίνεται ὁ Εὐφράτης ὡς ἐλικοειδὴς ὑγρὰ ταινία, ποῦ μὲν στενωτέρα, ποῦ δὲ πλατυτέρα καὶ πού μεταβαλλομένη εἰς ἀπέραντα ἐλκὴ φαινόμενα ὡς θάλασσα. Ἐντὸς αὐτῶν λέμβοι διαφόρων σχημάτων καὶ μεγεθῶν μετακομίζουσιν ὁλοκλήρους οἰκογενεῖας ἀπὸ τῆς μᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν. Εἰς τὸ βάθος, μακράν, πολὺ μακράν, διακρίνονται δασύλλια τινὰ φοινίκων, ὡσεὶ ἀνακύψαντα ἐκ τοῦ βυθοῦ τῶν ὑδάτων, παρέκει δὲ φαίνεται πύκνωμα τι δένδρων ἐν τῇ μέσῃ τῶν ὁποίων ὑψοῦται ὁ ἐπὶ χροῦς θόλος μωαμεθανικοῦ προσκυνηματος τοῦ Ἰμάμου Σερῖφ. Πρὸς Ἀνατολὰς φαίνεται ἡ Χίλλε ἔχουσα ὄψιν ἀπέραντου κήπου ἐν τῇ ὁποίᾳ προδίδεται ἡ ὑπάρχουσα ζωὴ ἀπὸ στήλας τινὰς καπνοῦ ὑψουμένης βραδέως πρὸς τὸν οὐρανόν· ἄνωθεν δὲ τὸ βαθυκύανον στερέωμα καλύπτει τὸ σύνολον τοῦτο μέχρι τοῦ φαινομένου ὀρίζοντος, ὁμοιάζει πρὸς ὑπερμέγεθος ὑέλωμα ὅπερ καλύπτει ἀρχαιολογικὰ καλλιτεχνήματα αἰθούσης, διὰ τὰ προφυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἐπηρεῖας τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ κονιορτοῦ.

Στηριχθεὶς ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ ἀριθμοῦντος ἡλικίαν 2,600 ἐτῶν ἀνεπόλῃσα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ περὶ ἐμὲ χώρα ἦτο ἡ κοίτης τῆς σοφίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Μολονότι δὲ οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν ὡς πρὸς τὰς χρονολογίας καὶ τὰ ὀνόματα, κατ' οὐσίαν ὅμως εἰσὶ σχεδὸν σύμφωνοι. Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἡ Βαβυλωνία λέγεται **γῆ Χαλδαίων** ὁ δὲ Διόδωρος παρακολοῦθὼν τὸν Κτησίαν λέγει ὅτι οἱ Χαλδαῖοι ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ ἀρχαιότεροι τῶν Βαβυλωνίων. Ὁ Ἰερεμίας καὶ ὁ Ἐζεκιὴλ ἀποκαλοῦσι τὴν χώραν ταύτην **γῆν τῶν Καδδῖν** ἡ δὲ λέξις θα ἐδήμεινεν ἐπίσης **ἀρχαίων** ἐξ οὗ τὸ ἀραδικὸν **Καδῖν** καὶ τὸ ὄνομα ὅπερ ἔφερον ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Θηδῶν, ὁ μυθολογικὸς καὶ πανάρχαιος διὰ τοὺς ἑλλήνας **Κάδμος**. Κατὰ δὲ τὴν Γραφὴν ὁ ἔγγονος τοῦ Χάμ Νεμρώδ ἔφερε πρῶτος τοὺς Χαλδαίους ἐξ Αἰγύπτου συνοικίσας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Σενάδ. Βραδύτερον, κατὰ τοὺς ἐθνικούς, ἡ φιλόδοξος καὶ μεγαλειώδης σύζυγος τοῦ Νίνου βασιλῆως τῶν Ἀσσυρίων Σεμίραμις, μαγευθεῖσα ἐκ τῆς τοποθεσίας, ἐχάραξεν ὥκοδόμησε καὶ ἐκαλλώπιδε τὴν Βαβυλῶνα, ἀπασχολήσασα δύο ἑκατομμύρια ἐργατῶν κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον καὶ βοηθουμένη βεβαίως ὑπὸ τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλθόντων Χαλδαίων οἵτινες εἶχον ἥδη ὡς ὑπόδειγμα τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου τὰς ἑκατομπίλους, διὰ τοῦτο καὶ περὶ τῆς Βαβυλῶνος λέγεται ὅτι εἶχε τόσας εἰσόδους. Ὅταν δ' ἐπεσκέφθη αὐτὴν ὁ Ἡρόδοτος, μολονότι ἡ πόλις εἶχεν ἄλωθῇ ὑπὸ τοῦ Κύρου καὶ ἀπετέλει σατραπείαν τοῦ Μηδικοῦ κράτους, ἐθαύμασεν ὅμως καὶ οὗτος τό τε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς.

Καὶ δικαίως· διότι ἡ περιφέρεια τῶν 480 σταδίων τὴν ὁποίαν δίδει ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἰσοδυναμεῖ πρὸς 88 χιλιάμετρα καὶ 800 μέτρα, ἐνῶ οἱ σημερινοὶ Παρίσιοι μὲ τὰ προάστεια αὐτῶν ἔχουσι περιφέρειαν μόνον 25 χιλιαμέτρων καὶ εἰσόδους 54· ἡ δὲ Βαβυλὼν εἶχεν εἰσόδους ἑκατόν. Ἦτο λοιπὸν τρεῖς καὶ ἡμίσειαν φορὰς μεγαλειτέρα τῶν Παρισίων. Ἐὰν δ' ἐνθυμῆσθε τὸ πρῶτον ἐρεῖπιον τὸ ὁποῖον ἀπηντήσαμεν καὶ θεωρήσῃτε αὐτὸ μετὰ τοῦ τελευταίου τούτου ὡς τὰ δύο ἄκρα τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἔχετε ἑκτασιν μεγαλειέραν μερικῶν δουκάτων. Καὶ ὅμως οἱ συγγραφεῖς ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι δὲν εἶχε πλείους τῶν 700 χιλιάδων ἐγκατεστημένων κατοίκων, ἐξ οὗ εἰκάζεται, ὅτι ἡ πόλις εἶχε μεγάλας πλατείας, κήπους πολλοὺς, διηρεῖτο δὲ εἰς προάστεια. Ὁ Κουίντιος Κούρτιος φρονεῖ μάλιστα ὅτι ὑπᾶρχον ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἀπέραντοι βοσκαὶ πρὸς διατροφήν τῶν πολυαριθμῶν κτηνῶν ἐν καιρῷ πολιορκίας. Οὕτω δ' ἐξηγεῖται καὶ τὸ τοῦ Ἡροδοτοῦ καὶ Ξενοφώντος ἀναφερόντων ὅτι ὅταν ὁ Κύρος ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν εἰσελθὼν ἐντὸς αὐτῆς κατὰ τὴν νύκτα, οἱ κάτοικοι τοῦ ἀντιθέτου μέρους ἔγνωσαν τοῦτο μάλιστα τὴν ἐπιούσαν περὶ τὴν δεξιάν· τοῦτο δὲ διὰ τὰ συμβῆναι ἐξάγεται ὅτι τὰ προάστεια ἐχωρίζοντο ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγάλων ἀποστάσεων.

Ὅταν ὁ Ἡρόδοτος ἐπεσκέφθη τὴν Βαβυλῶνα ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τάξιν καὶ εὐνομίαν. Ἐθαύμασε δὲ ἰδίως δύο Βαβυλωνιακὰ συστήματα τὰ ὁποῖα ἀποκαλεῖ νόμους σοφωτάτους καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρκοῦντως περιέργα ὥστε νὰ τ' ἀναφέρω. Τὸ ἐν εἶναι ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποῖου ἐθεραπεύοντο οἱ ἀσθενεῖς, τὸ δ' ἕτερον πῶς συνήπτοντο τὰ συνοικεσία. Ὅταν τις ἡσθάνει δὲν προσεκάλουν ἰατροὺς, ἀλλὰ μετέφερον τὸν ἀσθενῆ εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως, εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ ἕκαστος πολίτης τὸν ἐπλησίαζε καὶ ἠρώτα αὐτὸν περὶ τῆς ἀσθενείας του. Καὶ ἂν μὲν ἄλλοτε εἶχε πάθει ἢ αὐτὸς ἢ συγγενὴς του τις παρόμοιον νόσημα, μετέδιδεν εἰς τὸν ἀσθενῆ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποῖου ἐθεραπεύθη· ἕκαστος δὲ πολίτης ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἐρωτήσῃ καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του· ἦτο δηλαδὴ ἐν εἶδος γενικοῦ ἱατροσυμβουλίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὅμως ἔλειπον. . . . οἱ ἱατροί. Οἱ γὰρ μοι πάλιν ἐγίνοντο ἄνευ μὲν προξενητῶν, διὰ δημοσίων ὅμως κηρύκων. Εἰς ὠρισμένην ἐποχὴν τοῦ ἔτους συνήθροζον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὅλας τὰς νεάνιδας, ἀπέναντι δὲ αὐτὸν ἤρχοντο ὅλοι οἱ ἐπίγαμοι νέοι. Κῆρυξ τότε ἐλάμβανε τὴν ὥραιότεραν καὶ ἔθετεν αὐτὴν εἰς πλειστηριασμόν· οἱ γαυροὶ ἐπλειοδότην καὶ ἡ νεάνις ἐδίδετο ὡς σύζυγος εἰς ἐκεῖνον ὅστις προσέφερε τὰ περισσότερα. Τὰ χρήματα ἐκείνα ἐτίθεντο εἰς ὠρισμένον μέρος διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προῖξ εἰς τὰς δυσμόρφους· καὶ οἱ μὲν πλούσιοι ἐλάμβανον οὕτω τὰς ὥραιότερας, αἱ δὲ ἀσχημοὶ αἱ ὁποῖαι ἔμενον, ἐτίθεντο τότε εἰς μειοδοσίαν· ἐδίδοντο δηλαδὴ ὡς σύζυγοι εἰς ἐκεῖνον ὅστις παρεδέχετο αὐτὰς μὲ ὀλιγώτερον ποσόν. Τοιοῦτοτρόπως τὰ χρήματα δι' ὧν ἐξηγοράζοντο αἱ ὥραιαι σύζυγοι ἐδίδοντο ὡς προῖκες εἰς τὰς ἀδικηθείσας ὑπὸ τῆς φύσεως. Πίστωσις εἰς οὐδὲνα ἐπετρέπετο, ἡ πρᾶξις ἐγίνετο τῆς μετροπτοῖς. Ὅστε βλέπετε ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι καίτοι ἰδεολόγοι, ἀστερομάντεις καὶ αἰθεροβάμονες ἦσαν ὅμως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου πολὺ πρακτικοὶ ἄνθρωποι.

Καὶ ὅμως ἐκ τῆς ὥραιας ταύτης πόλεως, ἐκ τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων μνημείων, ἐκ τῶν ἐνδόξων ἔργων τῆς Σεμιράμιδος, ἐκ τῶν ἰδιορρυθμῶν κτιρίων τῆς Νιτώκριδος ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ἐκ τῶν κήπων, τῶν γεφυρῶν, τῶν ὑποδρυχίων δρόμων καὶ τῶν ὑπερυψηλῶν ναδῶν μένουσι μόνον τὰ ἀσήμενα σχετικῶς ἐρείπια περὶ τῶν ὁποίων σὰς ὠμίλῃσα, δύναται δὲ τις νὰ εἴπῃ πράγματι καὶ περὶ τῆς Βαβυλῶνος ὅτι εἶπεν ἄλλοτε ποιητὴς περὶ τῆς Μεγαλοπόλεως τῆς Ἀρκαδίας:

«**Μεγάλῃ ἐρημία ἐστὶν ἡ μεγάλη πόλις**».

Καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ᾖναι ἄλλως πῶς. Ἐὰν ἡ Ἑλλάς, ἡ Αἰγύπτος, ἡ Παλμύρα, ἡ Τυρρηνία, ἡ Πέργαμος καὶ αἱ Ἰνδῖαι ἐπιδεικνύουσι σήμερον μεθ' ὑπερηφανεῖας τὰ κλασικὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ μάργαρον καὶ εἰς τὸν γρανίτην, ἐνῶ ἡ Μεσοποταμία, ὅπου τὰ πάντα ἀνεγείροντο διὰ πλίνθων, ἐστὶν ὅτε μάλιστα διὰ πλίνθων μὴ ὀπτῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ αἰῶνας μνημεῖα τῶν ὁποίων τὸ ὑλικόν ἦτο ἥθαρτὸν καὶ εὐκατάστρεπτον καὶ τὰ ὁποῖα ὑπέκειντο συνεχῶς εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν οἵτινες περιζωννύουσι τὴν χώραν. Ἡ δὲ Βαβυλὼν τέλεον ἐγκατελείφθη ἐπὶ Σελεύκου τοῦ Νικατόρος, ὅστις ἴδρυσεν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος τὴν Σελεύκειαν, γενομένην πρωτεύουσιν αὐτῶν Σελευκιδῶν, βραδύτερον δὲ τῶν Ἀρσακιδῶν, οἵτινες πάλιν ἴδρυσαν εἰς τὴν ἀπέναντι ὀχθὴν τὴν Κτησιφῶντα γενομένην αἰτίαν τῆς ἐρημώσεως τῆς Σελευκειᾶς, τῆς ὁποίας, οὐδὲν μνημεῖον ἀπομένει σήμερον. Διὰ τοῦτο ὡς λέγει καὶ ὁ κ. Perrot εἰς τὸ ὥραϊον περὶ τῆς «Ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν τῇ ἀρχαιότητι» σύγγραμμά του: «Εὐτυχεῖς οἱ λαοὶ τῶν ὁποίων οἱ καλλιτέχναι ἠδυνήθησαν νὰ ἐργασθῶσι καὶ νὰ λαβεῖσθωσιν ὑλικὸν ὅπερ νὰ ᾖναι ἀρκοῦντως μὲν ἀπαλὸν διὰ νὰ μὴ ἀνθίσταται εἰς τὴν σμίλῃν ἀλλὰ καὶ ἀρκοῦντως ἰσχυρὸν ὥστε νὰ διαωνίσῃ τὴν ἀποτύπωσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν τὰς ὁποίας ἐνεπιστεῦθη αὐτῷ ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου. . . .

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἐρείπιων τοῦ Bourdj Nemroud εὐρίσκεται μικρὸν ὕψωμα ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει θολωτὸν μνημεῖον καλούμενον ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν «Μακάμ Ἰσραήμ» ἦτοι **Θέσις τοῦ Ἀβραάμ**. Κατὰ τοὺς Ἰσραηλίτας ὅταν ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ μετὰ τῆς Σάρρας, τοῦ Ἀὐτ καὶ τῶν ὑπηρετῶν του ἐγκατέλιπε τὴν Βαβυλωνίαν, διὰ νὰ μεταβῇ τῇ διαταγῇ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Χαναανίαν ὁ πρῶτος σταθμὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεπαύθη ἦτο ἡ τοποθεσία αὕτη. Εἰσερχόμενός τις ἐντὸς

τοῦ εὐρισκομένου μνημείου εὐρίσκει νάρθηκα σκιερὸν 60 περίπου τετραγωνικῶν μέτρων· εἰς τὴν γωνίαν τοῦ νάρθηκος ὑπάρχει κλίμαξ λιθίνη διὰ τῆς ὁποίας κατέρχεται τις εἰς μικρὰν ὑπόγειον κατακόμβην ὅπου μέχρι τῆς σήμερον οἱ Βεδουῖνοι τῶν πέριξ μεταβαίνουν καὶ ὀρκίζονται ἐπισήμως, ἐν τῷ ὄνόματι τοῦ πρώτου πατριάρχου, θέτοντες τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπὶ λείῳ μαρμαροῦ εὐρισκομένου εἰς μίαν γωνίαν. Πολλοὶ ὑποθέτουν ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ συνεκοινώνει ἄλλοτε μετὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Βήλου δι' ὑπογείου δρόμου καταστραφέντος. Ὅταν μετέδωκεν ἐκεῖ τὰ ὄρολόγια μας ἐδείκνυν μεσημβρίαν· ἐνῶ δ' οἱ στόμαχοί μας ἐσκέπτοντο νὰ συντάξωσι διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς ἐκδρομῆς, ἅμα ὡς εἶδον, παραθεωρῶμεν ἐν τῷ δροσερῷ νάρθηκι πλουσιοπάροχον γεῦμα, ἐξέφρασαν τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν τῷ φιλοξενούντι ἡμᾶς βέρη διὰ ζωηροτάτης φιλοδοξίας. Μόνος ὁ ψῦλαξ τοῦ μνημείου, ρακένδυτος καὶ ἡμίγυμνος Βεδουῖνος, ἴσταν ἀπαθὲς καὶ εἶχε τὸ μεγαλοπρεπὲς ἥθος ἀνθρώπου συνειδημένου νὰ ξενίῃ καὶ νὰ διατρέφῃ ἐξ ἰδίων του πολυπληθεῖς δαιτυμόνας, ἐνῶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ταλαίπωρος ἐπεῖνα μόνος ὅσον ὅλοι ἡμεῖς ὁμοῦ. Ἐφηρμοζόντο δ' ἐπ' αὐτοῦ κάλλιστα οἱ ὥραιοι στίχοι τοῦ Βαρθελεμῆ.

«Jusqu' sous ses haillons desséchés et poudreux
Effrangés par le temps, cardés par la misère
L'Arabe qui mendie a l'air d'un Belisaire.»

Ἀπνοχόλησα ὑμᾶς ἀρκοῦντως, Κυρίαί καὶ Κύριοι, μὲ τὴν ὥρην σκιαγραφίαν καὶ μὲ τὴν ξηρὰν ἀφήγησιν ἐκδρομῆς εἰς τὴν σύγχρονον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Βαβυλῶνα. Ἐν τῇ ἀρχῇ ὑπεσχέθην νὰ σᾶς μεταφέρω ἐκεῖ ἄνευ κόπου. Καὶ ναί μεν ἐλύτρωσα ὑμᾶς τῶν κοπώσεων τοῦ ταξειδιώτου, ἀλλὰ σᾶς ἠνάγκασα νὰ ὑποστήτε τὰ δεινὰ τοῦ ἀκροατοῦ· ἐνίοτε δὲ συμβαίνει τὰ δεινὰ ταῦτα νὰ ἦναι μαρτυρικώτατα! Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἀγνοῶ κατὰ πόσον ἀντεπεκρίθην εἰς τὰς προσδοκίας σας· ἐὰν ὅμως ὑμεῖς διεψεύσθητε τῶν ἐλπίδων σας, μὴ μὲ μεμψήψετε. Μῆτοι ὅλος ὁ βίος ἡμῶν δὲν εἶναι μία διηνεκὴς διάψευσις ἐλπίδων;

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Οἱ Παρίδιοι καὶ αἱ εὐρωπαϊκαὶ μεγαλοπόλεις. — Ἰδοὺ ἐνδιαφέροντες τινες ἀριθμοὶ περὶ τῆς συγκριτικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐνίων εὐρωπαϊκῶν μεγαλοπόλεων.

Αἱ πρόοδοι τῆς πόλεως τῶν Παρισίων (δασμοὶ καὶ εἰδικὸν πόροι) εἰσὶν, ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ πληθυσμοῦ, 2 1/2 φορές ἀνώτεροι τῶν τοῦ Βερολίνου, διπλάσιοι τῶν τῆς Βιέννης, ἐξαπλάσιοι περίπου τῶν τῆς Πετρούπολεως, ἑπταπλάσιοι τῶν τῆς Μόσχας, κατώτεροι κατὰ 1/10 τῶν τῆς Στοκχόλμης καὶ κατὰ 1/4 τῶν τοῦ Μονάχου.

Τούναντιόν δ' φορολογούμενος ἐν Παρίσις πληροῖνε τριπλάσια τοῦ τοῦ Βερολίνου, κατὰ 1 φοράν καὶ 1/8 πλέον τοῦ τῆς Βιέννης, ὑπερπενταπλάσια τοῦ τῆς Πετρούπολεως καὶ Μόσχας, διπλάσια τοῦ τῆς Στοκχόλμης καὶ περὶ τὰς 2 1/2 φορές πλείονον τοῦ τοῦ Μονάχου.

Ἄλλ' ἴδωμεν τὰς δαπάνας. Διὰ τὴν ἀστυνομίαν ἡ μεγαλειτέρα δαπάνη γίνεται ἐν Πάρισι. Μήπως ἔρχε περιρρουοῦνται κἀλλιον οἱ Πάρισιανοί; Τούλάχιστον δαπανῶνται ἐκεῖ πρὸς τοῦτο 11.94 φρ. κατ' ἄτομον, ἐνῶ ἐν Βερολίῳ ἡ ἀστυνομία στοιχίζει μόνον 1 φρ. καὶ 15. Ἡ διαφορά μεγίστη. Μετὰ τοὺς Παρισίους τὸ μεῖζον ποσὸν δαπανᾷ ἡ Βιέννη: 6 φρ., τὸ ἐλάχιστον δὲ πάντων τὸ Μόναχον: 0.61 φρ. Ἐν Πετρούπολει ἡ ἀστυνομία στοιχίζει 2.94 φρ. κατ' ἄτομον καὶ ἐν Μόσχᾳ 0.60 φρ.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων δαπανᾷ πρὸς καθαρισμὸν τῶν ὁδῶν 3.37 φρ. κατ' ἄτομον, ἡ Βιέννη ὅμως ὑπερτερεῖ ἐν τούτῳ πληρόνους 2.52 φρ. κατ' ἄτομον. Τὸ Ἀμστελδάμον ἐξισοῦται ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μετὰ τῶν Παρισίων. Τὸ Βερολίον δαπανᾷ 1.69 φρ., πόλεις δὲ ἐν αἷς ἡ χιὼν μένει ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἐπὶ τοῦ ἔδαφους ὡς ἡ Πετρούπολις, ἡ Μόσχα, ἡ Στοκχόλμη, δαπανῶσιν ὀλίγιστα, ἀπὸ 0.28 φρ. μέχρι 0.63 φρ.

Ὡς πρὸς τὰς δαπάνας τοῦ φωτισμοῦ οἱ Παρίσιοι κατέχουσι τὴν

πρώτην θέσιν, δαπανῶσι 3.44 φρ. κατ' ἄτομον. Τὸ Βερολίον ὅμως εὐρηται ἐν βραδυτάτῳ ζῳῳ, καθίστον τὰ διὰ φωτισμὸν αὐτόθι δαπανώμενα ἀνέρχονται εἰς 0.13 φρ. κατ' ἄτομον. Ἡ Βιέννη ὑστερεῖ πως, πληρόνους 1 φρ. 33 καὶ ὑπολείπεται μάλιστα κατὰ δαπάνην ἑκατοστῶν τινῶν τῆς ἀνθαμιλλωμένης αὐτῇ Βουδαπέστης. Ἡ Πετρούπολις καὶ ἡ Μόσχα ἐλαττωματικῶς ἐπίσης φωτίζονται, ἅτε δαπανῶσαι ἡ μὲν 1 φρ. 12 ἡ δὲ 0 φρ. 88 κατ' ἄτομον.

Προκειμένου περὶ καταστολῆς τοῦ πυρὸς ἡ πόλις τῶν Παρισίων τάσσεται τελευταία, ἅτε δαπανῶσα μόνον 0 φρ. 19 διὰ τοὺς πυροσβέστας αὐτῆς, τὸ Βερολίον δαπανᾷ 1 φρ. 69, ἡ Πετρούπολις 1 φρ. 15, ἡ Μόσχα 1 φρ. 21, ἡ Βιέννη 1 φρ. 02 καὶ ἡ Στοκχόλμη 1 φρ. 14.

Ἡ τῶν Παρισίων πόλις θριαμβεύει ὡς πρὸς τοὺς ὀγετούς καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς συγκοινωνίας. Ἡ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 15 φρ. 65, διπλάσια ὅσα τῆς τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς τῆς Βιέννης, τετραπλάσια δὲ τῆς τοῦ Μονάχου.

Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰς σχολὰς, ἡ πόλις τῶν Παρισίων δὲν πρωτεύει, ἅτε δαπανῶσα 9 φρ. 91 κατ' ἄτομον, ἐνῶ ἡ μὲν Βιέννη δαπανᾷ 10 φρ. 51, τὸ δὲ Ἀμστελδάμον 10 φρ. 99, ἡ δὲ Δρέσδη 12 φρ. 72. Τὸ Βερολίον σχεδὸν ἱσοφρίζει πρὸς τοὺς Παρισίους διὰ δαπάνης 9 φρ. 55, ἀλλ' ἡ Πετρούπολις δαπανᾷ μόνον 1 φρ. 48 καὶ ἡ Μόσχα 1 φρ. 31.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς δημοσίου βοήθειας ἡ πόλις τῶν Παρισίων δὲν πρωτεύει, ἀν' ἐξαίρεθ' ἡ ὑπηρεσία τῶν νοσοκομείων, καθόσον δαπανᾷ μόνον 2 φρ. 37 κατ' ἄτομον, ἐνῶ τὸ Βερολίον δαπανᾷ 5 φρ. 41, ἡ Βιέννη 9 φρ. 75 καὶ ἡ Στοκχόλμη 6 φρ. 25. Ἐν Ρωσίᾳ ὀλίγιστα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δαπανῶνται, ἥτοι ὑπὸ τῆς Πετρούπολεως 0 φρ. 45, ὑπὸ τῆς Μόσχας 0 φρ. 23 καὶ ὑπὸ τῆς Βαρσοβίας 0 φρ. 15.

Ἐν τούτοις ἡ πόλις τῶν Παρισίων τῇ ὑπὲρ τῶν νοσοκομείων δαπάνῃ ἀποκαθίστηται τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς, δαπανῶσα δι' αὐτὰ 7 φρ. 87, ἐνῶ ἡ ὑπὲρ τῶν ἀσθενῶν δαπάνη ἀνέρχεται ἐν Βερολίῳ εἰς 2 φρ. 36, ἐν Βιέννῃ εἰς 0 φρ. 54, δαπανῶση θῶρος ἰδίᾳ διὰ τὰς ἐξωτερικὰς ἀνάγκας, ἐν Πετρούπολει 3 φρ. 39, ἐν Μόσχᾳ 1 φρ. 90 καὶ ἐν Στοκχόλμῃ 2 φρ. 59.

Τὸ παρισιανὸν χρέος ἀνέρχεται εἰς 778 φρ. 11 κατ' ἄτομον, αἱ ἄλλαι δὲ πόλεις εὐρηγναι ἐν πολλῷ κατωτέρῳ βαθμῷ καθίστον τὸ χρέος τῆς Στοκχόλμης ἀνέρχεται εἰς 309 φρ. 23 κατ' ἄτομον, τὸ τοῦ Μονάχου εἰς 101 φρ. 28, τὸ τῆς Βιέννης εἰς 186 φρ. 23, τὸ τοῦ Βερολίνου εἰς 154 φρ. 97 καὶ τὸ τῆς Μόσχας εἰς 11 φρ. 85 μόνον κατ' ἄτομον.

Ἐπιχορηγήσεις ἡγεμόνων. — Περιεργείας χάριν παρατιθέμεθα ὅδε τὰς ἐξῆς ἐπιχορηγήσεις ἐνίων ἡγεμόνων:

Ἡ Πρωσία πληροῖνε 20,000,000 φρ., ἡ Βαυαρία 5,401,850, ἡ Σαξωνία 3,306,779, ἡ Βυρτεμβέργη 2,089,801, ἡ Αὐστρουγγαρία 23,250,000 τὸ Βέλγιον 4,412,000, ἡ Δανία 1,600,303, ἡ Ἰσπανία 9,500,000, ἡ Μεγάλη Βρετανία 14,698,454, ἡ Ἑλλὰς 1,325,000 ἡ Ἰταλία 15,050,000, ἡ Ἰαπωνία 3,252,220, τὸ Λουξεμβούργον 200,000, ἡ Ὁλλανδία 2,730,000, ἡ Πορτογαλία, 2,474,800 ἡ Ρωσία 38,016,000, ἡ Σερβία, 1,200,000 καὶ ἡ Σουηδία καὶ Νορβηγία, 1,859,820.

Ἡ βιβλιοθήκη Ἰδαν τοῦ Τρομεροῦ. — Ὁ σοφὸς Τρέμερ ἐπεβεβαίω ἐσχάτως ὅτι ἡ περίπυστος βιβλιοθήκη Ἰδαν τοῦ Τρομεροῦ δὲν κατεστράφη ἐν τῇ πυρπολήσει τῆς Μόσχας. Τῷ 1837 ἀνεκαλύφθησαν ἐν τοῖς ἔρειπίοις τοῦ Κρεμλίνου τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαιοτέρου τμήματος τοῦ ἀρχαίου ἀνακτόρου Βασιλείου τοῦ Δ' μετὰ παρεκκλησίου. Πέρυσιν καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ ἀνακτόρου τούτου καὶ τοῦ παρεκκλησίου προήλθον εἰς φῶς. Ἦδη δὲ ὑποκινεῖται τὸ ζήτημα τοῦ νὰ ληφθῇ ἀδεια πρὸς πλήρη διερεύνησιν τοῦ Κρεμλίνου· ἀν δὲ κατορθωθῇ διὰ τῆς ἐξερευνησεως ταύτης ἡ ἀνεύρεσις τῶν 800 λατινικῶν καὶ ἑλληνικῶν χειρογράφων ἡ μέρους αὐτῶν, τὸ ἔθρημα ἔσται πολυτιμώτατον διὰ τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον καὶ σπουδαία προσθήκη εἰς τὰ κλασσικὰ κείμενα.

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.